

Evropska
komisija

Dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta

Sedmi okoljski akcijski program – splošni okoljski akcijski program Unije do leta 2020

Od sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja okoljsko politiko EU urejajo akcijski programi, v katerih so določeni prednostni cilji, ki naj bi bili doseženi v določenem obdobju. Sedanji program, sedmi te vrste, sta v novembru 2013 sprejela Evropski parlament in Svet Evropske unije in zajema obdobje do leta 2020.

S tem okoljskim akcijskim programom se je EU zavezala, da bo še okrepila prizadevanja za varovanje našega naravnega kapitala, spodbujala nizkoogljično rast z učinkovito uporabo virov in inovacije ter varovala zdravje in dobro počutje ljudi – ob tem pa spoštovala naravne omejitve našega planeta.

To je splošna strategija, ki bi morala usmerjati prihodnje ukrepanje institucij in držav članic EU, ki imajo skupno odgovornost pri izvajanju in doseganju prednostnih ciljev, kot jih določa strategija.

Program ima dolgoročno vizijo:

” Leta 2050 živimo dobro znotraj okoljskih omejitev našega planeta. Naša blaginja in zdravo okolje izhajata iz inovativnega, krožnega gospodarstva, kjer se nič ne zavrne in kjer se naravni viri upravljajo trajnostno, biotska raznovrstnost pa je zaščitena, cenjena in obnovljena na način, ki krepi odpornost naše družbe. Naša nizkoogljična rast je že dolgo ločena od rabe virov in narekuje tempo varni in trajnostni globalni družbi. “

Program vsebuje devet prednostnih ciljev in naloge, ki jih mora opraviti EU, da jih bo dosegla do leta 2020. Ti cilji so:

1. varovati, ohranjati in obogatiti naravni kapital Unije;
2. spremeniti Unijo v zeleno, konkurenčno, nizkoogljično z viri gospodarno gospodarstvo;
3. varovati državljane Unije pred pritiski in tveganji za zdravje in dobro počutje, ki so povezani z okoljem;
4. povečati koristi okoljske zakonodaje Unije z izboljšanjem izvajanja;
5. izboljšati znanje o okolju in povečati zbirko dokazov za politiko;
6. zagotoviti naložbe v okoljsko in podnebno politiko ter upoštevati okoljske stroške pri kakršnih koli družbenih dejavnostih;
7. izboljšati vključevanje okoljskih vidikov v druga področja politike in zagotoviti usklajenost pri oblikovanju nove politike;
8. poskrbeti za to, da bodo mesta v Uniji bolj trajnostno naravnana;
9. pomagati Uniji pri učinkovitejšem spopadanju z mednarodnimi okoljskimi in podnebnimi izzivi.

Tematske prednostne naloge

Program določa tri prednostna področja, na katerih so potrebni dodatni ukrepi za **varovanje narave in okrepitev ekološke odpornosti, povečanje učinkovitosti ravnanja z viri in nizkoogljične rasti ter zmanjšanje nevarnosti za zdravje in dobro počutje ljudi**, ki so povezane z onesnaževanjem, kemičnimi snovmi in vplivi podnebnih sprememb.

1. Prvo področje ukrepov je povezano z „**naravnim kapitalom**“ – od rodovitnih tal in produktivnih zemljišč do sveže vode in čistega zraka – pa tudi z biotsko raznovrstnostjo, ki ga podpira. Naravni kapital vključuje bistvene storitve, kot so oprave rastlin, naravna zaščita pred poplavami in uravnavanje podnebja. Unija se je zavezala, da bo ustavila upadanje biotske raznovrstnosti in dosegla dobro stanje voda in morskega okolja v Evropi. Nadalje je, poleg finančne in tehnične podpore, prav tako uvedla sredstva, s katerimi bo to dosegla, in sicer pravno zavezujoče obveze, ki vključujejo okvirno direktivo o vodah, direktivo o kakovosti zraka, direktivo o habitatih in pticah. Nenazadnje je naše okolje pod velikim pritiskom. Biotska raznovrstnost v EU se še vedno izgublja in številni ekosistemi so močno degradirani, zato so potrebna večja prizadevanja.

Zato so se EU, nacionalni organi in zainteresirane strani v okoljskem akcijskem programu zavezale, da pospešijo doseganje ciljev, kot jih določata **strategija za biotsko raznovrstnost do leta 2020 in načrt za varovanje evropskih vodnih virov**. Nekatere teme, kot na primer zaščita tal, trajnostna raba zemljišč

in gozdni viri, potrebujejo nadaljnje ukrepe tako na ravni EU kot na nacionalni ravni. Program prav tako navaja potrebo po učinkovitejšem ukrepanju za zaščito oceanov in morij, varovanje ribjih staležev in zmanjšanje odpadkov v morjih.

2. Drugo področje ukrepov se nanaša na razmere, ki bodo pomagale preoblikovati EU v **nizkoogljično z viri gospodarno gospodarstvo**. Za to je potrebno:

- izvajanje svežnjev podnebne in energetske politike v celoti, da bodo doseženi cilji 20 20 20 in dogovor o nadaljnjih korakih za podnebno politiko po letu 2020;
- znatno izboljšanje okoljske učinkovitosti izdelkov v njihovem življenjskem ciklu;
- zmanjšanje vpliva potrošnje na okolje, vključno z zadevami, kot sta, na primer, zmanjšanje količine odpadne hrane in trajnostna uporaba biomase.

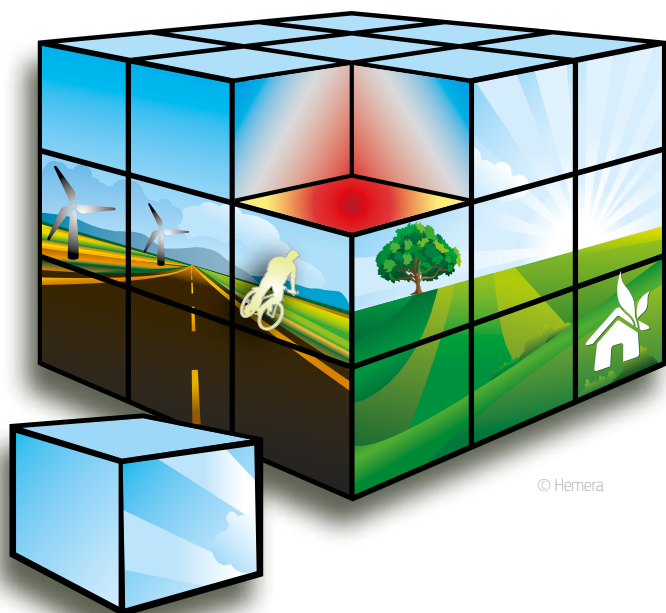
Poseben poudarek je na spreminjanju odpadkov v vir z večjim preprečevanjem, ponovno uporabo in recikliranjem ter opuščanjem potratnih in škodljivih praks, kot je odlaganje na odlagališčih. Pomanjkanje vode prizadeva vedno večji del Evrope – tudi zaradi podnebnih sprememb – in poudarjena je potreba po nadaljnjem ukrepanju za učinkovitejšo uporabo vode.

V okviru naraščanja cen naravnih virov, pomanjkanja in odvisnosti od uvoza, bo konkurenčnost Evrope in zmogljivost za trajnostno rast odvisna od izboljšanja učinkovitejše rabe virov v gospodarstvu. Okoljski akcijski program poziva k uvedbi **kazalnikov in ciljev za učinkovito rabo virov**, ki bodo usmerjali tako javne kot zasebne nosilce odločanja.

Koristi z viri gospodarnega gospodarstva, se čutijo v številnih sektorjih. **Področje okoljske tehnologije in storitev je glavna zgodba o uspehu**, saj vsako leto zaposli dodatne 3% ljudi. Po napovedih naj bi se vrednost svetovnega trga za ekološko industrijo, ki ga ocenjujejo na bilijon evrov, v naslednjih 10 letih podvojila. To je dobra novica za evropska podjetja, ki so že vodilna v svetu na področju recikliranja in energetske učinkovitosti.

3. Tretje ključno področje ukrepov pokriva tveganja **za zdravje in dobro počutje ljudi**, kot so onesnaževanje zraka in vode, čezmeren hrup in strupene kemikalije.

Po navedbah Svetovne zdravstvene organizacije naj bi bili okoljski dejavniki odgovorni za do 20% vseh smrti v Evropi. Evropa že ima visoke standarde za kakovost zraka, vendar onesnaženost zraka v številnih mestih še vedno presega sprejemljive ravni. Okoljski akcijski program navaja zavezo za iz-

© Hemera

boljšanje izvajanja obstoječe zakonodaje in za zagotavljanje nadaljnega zmanjšanja onesnaženosti zraka in obremenitve s hrupom. Določa tudi dolgoročno vizijo **nestrupenega okolja** in predlaga odpravljanje tveganja, povezanega z uporabo kemikalij v izdelkih in kemičnih mešanica, zlasti tistih, ki motijo delovanje endokrinega sistema. Vzporedno pa naj bi predvidljivejši okvir v kombinaciji z večjim vlaganjem v znanje spodbudil inovacije in razvoj bolj trajnostnih rešitev.

Trdni temelji

Nov program vključuje okvir, ki omogoča izvedbo in vsebuje naslednje štiri prednostne cilje, ki bodo Evropi pomagali doseči zadane cilje: boljše izvajanje zakonodaje, boljše informacije z izboljšanjem zbirke znanja, več in pametnejše naložbe v okolje ter polna vključitev okoljskih zahtev in vprašanj v druge politike.

4. Boljše **izvajanje** obstoječe zakonodaje bo prineslo številne koristi. V študiji, pripravljene za Komisijo v letu 2012, je bilo ocenjeno, da bi, če bi v celoti izvajali evropsko zakonodajo na področju ravnanja z odpadki, prihranili 72 milijard EUR na leto, povečali letni promet EU na področju ravnanja z odpadki in recikliranja za 42 milijard EUR in ustvarili 400 000 novih delovnih mest do leta 2020. Če bi se okoljska zakonodaja EU pravilno izvajala, bi poleg okoljskih koristi v okviru enotnega trga ustvarila enake konkurenčne pogoje in priložnosti za trajnostne naložbe.

Okoljski akcijski program priznava, da je veliko večji javni dostop do informacij pomemben za izboljšanje javnega razumevanja okoljskih vprašanj in v pomoč ljudem pri zagotavljanju izboljšanja njihovega okolja. Priznava potrebo po izboljšanju sistema pregledov in nadzora, pa tudi po boljšem dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah.

5. Znanstvene raziskave, ter spremljanje in poročanje o okoljskem razvoju pomeni, da se naše razumevanje okolja nenehno povečuje. Ta **zbirka znanja** bi morala biti dostopnejša za državljane in oblikovalce politik, s čimer bi zagotovili, da bi politika nastajala na podlagi pravičnega razumevanja stanja okolja. Hkrati pa bo previdnostno načelo¹ še naprej usmerjalo pristop EU pri oblikovanju politike na tem področju.

© iStock/Wavebreakmedia Ltd

© iStock

Glede na naše trenutno znanje vemo, da so potrebni takojšnji ukrepi na področjih, kot so podnebne spremembe, izguba vrst, okoljski pragji in ekološke prelomne točke, ker pa so ta vprašanja obsežna in zapletena, moramo, če želimo razviti najučinkovitejše pristope, izpopolniti naše razumevanje na teh področjih. Cilj okoljskega akcijskega programa je reševanje teh izzivov z izboljšanjem načina zbiranja, obdelovanja in uporabe podatkov in drugih informacij v EU, z vlaganjem v raziskave, da bi zapolnili vrzeli v znanju, in razvojem bolj sistematičnega pristopa k novim in nastajajočim tveganjem.

6. Da bi dosegli cilje, določene v programu, bodo potrebne ustrezne **naložbe** in **inovacije** pri proizvodih, storitvah in javnih politikah tako s strani **javnih kot zasebnih virov**. To je mogoče doseči samo, če se bodo vplivi okolja pravilno upoštevali in če bodo **tržni signali** odražali dejanske stroške za okolje. To vključuje bolj sistematično uporabo načela „plača povzročitelja obremenitve“, postopno opuščanje škodljivih subvencij, premik obdavčitve od dela k onesnaževanju in razširitev trgov za okoljske dobrine in storitve. Kot konkreten primer, okoljski akcijski program zahteva, da se najmanj 20% proračuna EU za obdobje 2014-2020 nameni ublažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje. Podjetja vse bolj opažajo prednosti širjenja ekoloških inovacij in sprejemanja novih tehnologij pri merjenju okoljskega vpliva svojega poslovanja in razkrivanju okoljskih informacij vlagateljem in strankam v svojih letnih poročilih. Okoljski akcijski program navaja nekatere načine, kako se lahko to še naprej razvija.

7. Četrty pogoj v programu, ki omogoča izvedbo, je boljša **vključitev** okoljskih vprašanj v druga področja politike, kot so regionalna politika, kmetijstvo, ribištvo, energetika in promet. Sistematično ocenjevanje okoljskih, družbenih in gospodarskih vplivov pobud politike in izvajanje zakonodaje o presoji vplivov na okolje v celoti bosta zagotovila boljše odločanje in bolj usklajene pristope politike, ki zagotavljajo več koristi.

¹ Kot je določeno v Pogodbi o delovanju EU, je cilj previdnostnega načela zagotavljanje višje ravni varstva okolja s sprejemanjem preventivnih odločitev v primeru tveganja: http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/consumer_safety/132042_sl.htm

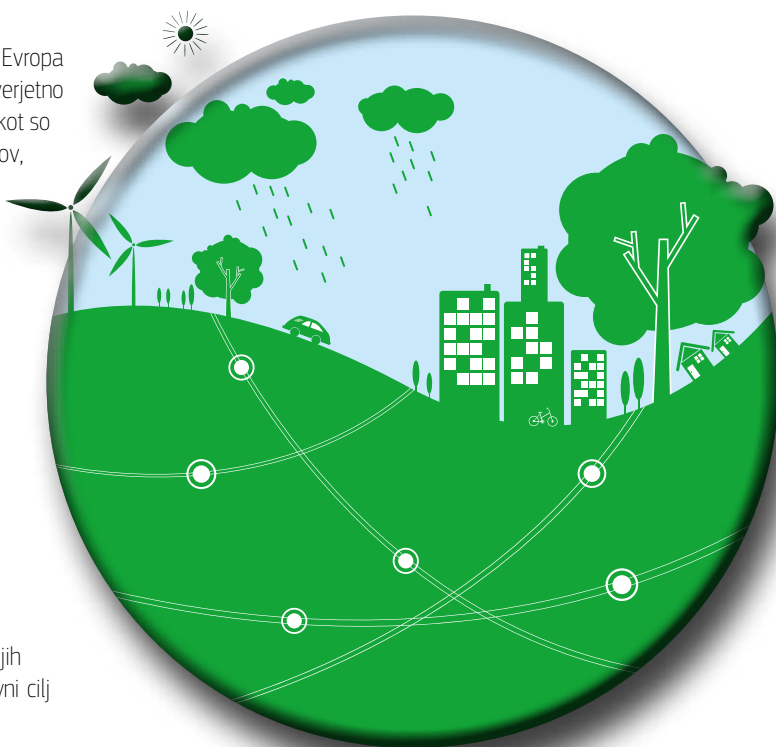

Lokalni, regionalni in svetovni izzivi

Program dopolnjujeta še dva prednostna cilja.

8. Prvi je pomagati **mestom**, da bodo postala **bolj trajnostna**. Evropa je gosto naseljena in 80% njenih državljanov bo do leta 2020 verjetno živel v mestu ali blizu njega. Mesta imajo pogosto skupne težave, kot so slaba kakovost zraka, visoke ravni hrupa, izpusti toplogrednih plinov, pomanjkanje vode in odpadki. Reševanje teh problemov pomeni sodelovati. Zato je cilj okoljskega akcijskega programa spodbujanje in širjenje pobud, ki podpirajo inovacije in izmenjavo najboljših praks med mesti. Cilj je zagotoviti, da bo **do leta 2020** večina **mest v EU izvajala politike za trajnostno urbanistično načrtovanje in projektiranje** in v ta namen uporabljala razpoložljiva finančna sredstva EU.

9. Zadnja prednostna naloga se nanaša na **širše svetovne izzive**. Veliko prednostnih ciljev iz okoljskega akcijskega programa je mogoče doseči le, če se uporabi globalni pristop in zagotovi sodelovanje s partnerskimi državami. EU in države članice so se zavezale, da bodo učinkoviteje sodelovale z mednarodnimi partnerji v smeri sprejetja ciljev trajnostnega razvoja, s čimer bodo nadaljevale delo, začeto na konferenci Rio+20. Okoljski akcijski program predlaga tudi, da se raziščejo nadaljnji ukrepi, ki bi jih lahko sprejeli za zmanjšanje vplivov na okolje zunaj meja EU. Glavni cilj je „dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta“.

© iStock

© iStock

Povezave

Več podatkov o splošnem okoljskem akcijskem programu Unije do leta 2020 lahko najdete tukaj:

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/index.htm>

Poleg tega najdete podrobnejše informacije o politikah in ukrepih na spletni strani GD za okolje:

http://ec.europa.eu/environment/index_sl.htm

Urad za publikacije

doi:10.2779/63276

ISBN 978-92-79-33919-6

